

FRA ZOOLOGISK MUSEUM

XIII.

Af FINN SALOMONSEN.

Genopdagelsen af Kortnæbet Mallemuk (*Fulmarus glacialis minor* (Kjærbølling)).*(Rediscovery of Fulmarus glacialis minor (Kjærbølling).)*

På de tyske ornithologers 8. årsmøde i Berlin 1851 omtalte N. KJÆRBØLLING, at de i Nordgrønland levende Mallemuker var mindre end de andetsteds i Atlanten levende bestande. Også ved det påfølgende naturforsker møde i Stockholm meddelte KJÆRBØLLING sin opdagelse, der var baseret på undersøgelsen af et ret stort materiale. Han forbeholdt sig ret til den nærmere beskrivelse, når han havde fået flere eksemplarer. Dette synes hurtigt at være sket, for i 1852 beskriver han den nye art under navnet *Procellaria minor*¹⁾. Der gives her en liste over en række mål, bl. a. opgives næblængden som 1"6" (= 35 mm), hos den almindelige art som 1"10" (= 42 mm), og nogle underordnede farveforskelle skildres. Det mærkelige er, at denne udmærkede originalbeskrivelse er ganske ukendt i udlandet, hvor vor gamle danske fuglehåndbog sandelig ikke har været benyttet. I samtlige håndbøger er KJÆRBØLLINGS navn citeret fra hans mere vage udtalelser på det tyske møde, som forøvrigt først blev udgivet i 1855²⁾. Der var i de følgende år nogen diskussion om denne nye art. J. REINHARDT omtaler den allerede i 1853³⁾ i en grønlandsk fugleliste, men i en mere fyldig oversigt nogle år senere⁴⁾ siger han om den: "The pretended difference in colour at least is not constant, if ever existing; and the small Fulmars are not all confined to North Greenland. The smallest I ever saw was sent to the Royal Museum from South Greenland. On the other hand I have received examples from North Greenland corresponding exactly in size

1) N. KJÆRBØLLING: Danmarks Fugle, p. 324. — Kjøbenhavn 1852.

2) Erinnerungsschrift i: Journ. f. Ornith. 1854, p. LIX. — Berlin 1855.

3) J. TH. REINHARDT: Notitser til Grønlands Ornithologi. — Vidensk. Medd. Naturhist. Forening Kbhvn., 1853, p. 69.

4) J. TH. REINHARDT: List of the Birds hitherto Observed in Greenland. — The Ibis 1861, p. 16.

with others from the Fär Islands." Den lille art skulde med andre ord være baseret på en individuel afvigelse, og til dette standpunkt sluttede også senere ornithologer sig, hvorpå KJÆRBØLLINGS art hurtigt blev glemt. Endnu HARTERT¹⁾ nævner dog, at "KJÆRBØLLINGS *Proc. minor* ist keine kleinere Subspezies, sondern nach ausnahmsweise kleinen Individuen beschrieben".

Under den 5te Thule Ekspedition i Canada 1921—24 opdagede PETER FREUCHEN nogle hidtil ukendte, kæmpemæssige kolonier af Mallemuker i Admiralty Inlet i det nordlige Baffin Island, og skød på ynglepladsen et større antal fugle, hvoraf kranierne med påsiddende hornskede blev hjembragt. Disse kranier viser påfaldende små mål, og HØRRING, der beskrev samlingen²⁾, mener, at det drejer sig om yngre fugle. Dette kan dog ikke være tilfældet. Ingen af kranierne viser på nogen måde spor af at tilhøre unge fugle, de er hvad forbening og sammenvoksning af kranieknoglerne angår ikke til at skelne fra kranier af ynglefugle. Samtidigt foreligger der ikke noget om, at 1-årige fugle ikke skulde yngle. Tværtimod ser det ud til, at de om sommeren på Atlanten omtreffende fugle er ældre eksemplarer, idet Mallemuken ikke yngler hvert år, selv om nogle af de ikke-ynglende fugle nok opsøger ynglepladsen men uden at lægge æg³⁾. Det skulde også være et mærkeligt tilfælde, om FREUCHEN ved nedskydning af henved 30 eksemplarer på ynglepladsen kun skulde få fat i yngre fugle. Jeg tror ikke, det er nødvendigt at gå nærmere ind på dette punkt, men skal i det følgende give en oversigt over næbmålene. Fuglene fra Admiralty Inlet har de følgende næbmål (fra fjergrænse til næbspids):

21 ♂♂: 33.2, 33.8, 34, 34, 34.2, 34.2, 34.2, 35.2, 35.6, 35.6, 36, 36.2, 36.5, 36.8, 37, 37, 37.5, 38.2, 38.2, 38.8, 39, i gennemsnit 35.9 mm.

6 ♀♀: 32.3, 32.5, 33, 33.2, 33.5, 34, i gennemsnit 33.1 mm.

Til sammenligning med disse mål har jeg undersøgt en serie

¹⁾ E. HARTERT: Die Vögel d. paläarkt. Fauna **2**, p. 1437. — Berlin 1912—21.

²⁾ R. HØRRING: Birds, i: Report of the Fifth Thule Expedition 1921—24, **2**, no 6, p. 41.

³⁾ V. C. WYNNE-EDWARDS: Intermittent Breeding of the Fulmar (*Fulmarus glacialis* (L.)), with some General Observations on Non-Breeding in Sea-Birds. — Proc. Zool. Soc. London, Ser. A, **109**, 1939, p. 127—132.

kønsbestemte skind, nedlagt i sommermånederne ved Færøerne og Island, i Zool. Museum. De har følgende næbmål:

16 ♂♂: 37, 38.3, 39, 39.2, 39.2, 40, 40, 40, 40.5, 41, 41, 41.2, 41.5, 42.8, 43, 43.2, i gennemsnit 40.4 mm.

19 ♀♀: 35, 35.5, 36, 36.2, 36.5, 37, 37, 37, 37, 37.2, 37.5, 37.8, 37.9, 38, 38.2, 38.8, 38.9, 39.8, 40, i gennemsnit 37.4 mm.

Dette er jo ganske betydelige forskelle, og der kan ikke være tvivl om, at de i Admiralty Inlet ynglende Mallemuker er raceforskellige fra de boreale bestande i Atlanten. De nævnte mål for de færøisk-islandske ynglefugle svarer nøjagtigt til de af WITHERBY¹⁾ opgivne mål for engelske ynglefugle; næblængde hos ♂♂ 38—43, hos ♀♀ 36—40 mm. Jeg har yderligere været i stand til at undersøge en serie kranier af Mallemuker taget på yngleplads på Færøerne (Nolsø), tilhørende hr. konservator U. MØHL-HANSEN, der beredvilligt har stillet dem til min disposition. Hos enkelte manglede hornovertrækket, så næblængden ikke kunde måles, men de resterende viste følgende næblængder:

6 ♂♂: 39, 41.5, 42, 42.5, 42.5, 43, i gennemsnit 41.3 mm.

5 ♀♀: 35.2, 36, 36.5, 37, 37.2, i gennemsnit 36.4 mm.

Hos de nævnte fugle er således kønsdimorfien endnu mere udpræget end i det øvrige materiale. Ved hjælp af MØHL-HANSENS kranier kan foretages en sammenligning af kranielængden (fra næbspids til nakkeledknude) i de to bestande. Man får da følgende serier:

Admiralty Inlet: 21 ♂♂: 85.5, 86.5, 88, 88.5, 89.1, 89.2, 90, 90.5, 91, 92.8, 93, 93, 93.2, 94, 94, 94.5, 95, 95, 95.5, 95.8, 96, i gennemsnit 91.9 mm.

” ” : 6 ♀♀: 83, 84, 86, 86, 86.5, 88.2, i gennemsnit 85.6 mm.

Færøerne: 9 ♂♂: 95.5, 95.5, 96, 97, 97, 99, 100, 102, 104, i gennemsnit 98.4 mm.

” : 6 ♀♀: 90, 90.5, 90.5, 91, 92, 93, i gennemsnit 91.2 mm.

Kranielængderne viser således den samme betydelige forskel mellem de to bestande. Uden tvivl vil vingelængden vise nogen forskel, men da jo kun kranierne har været til dispo-

1) H. WITHERBY og medarbejdere: The Handbook of British Birds 4, 1940, p. 80.

sition for den lille forms vedkommende, har jeg set bort fra vingemål overhovedet. Der kan således ikke være nogen tvivl om, at vi i ynglefuglene i Admiralty Inlet har KJÆRBØLLINGS lille "art" for os, og den i Zool. Museum opbevarede type svarer da også i næbmål til dem fra Admiralty Inlet. Det er ganske naturligt, at den nye form blev opdaget på Grønland, for

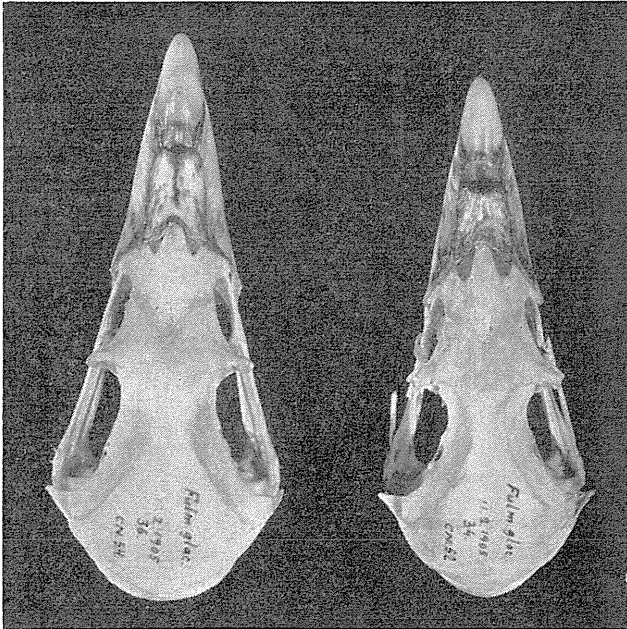

Fig. 1. Kranier af grønlandske Mallemuker (ikke købestemte, ikke fra yngleplads) for at vise variationen i størrelse. Næblængde 33.2 og 39.8 mm, kranielængde 86.5 og 96 mm.

Skulls of Greenland Fulmars (not sexed, not from breeding-place) to show variation in size. Culmen: 33.2 and 39.8 mm, length of skull 86.5 and 96 mm.

her sværmer begge formerne langs kysterne, den lille som gæst fra Baffin Island, den store som ynglefugl i N. Grønland. Muligvis danner den grønlandske bestand en overgang imellem de to nævnte, men desværre er materialet ikke tiltrækkeligt til at afgøre det, da man ikke ved med sikkerhed om det drejer sig om ynglefugle eller om omstrejfende fugle i Davis Strædet, stammende fra Baffin Island. Endvidere er de fleste fugle ikke

kønsbestemte. Men det er givet, at både små- og stornæbede former færdes her langs kysten (se fig. 1). En senere undersøgelse må dog afgøre de grønlandske bestandes stilling. Baffin Island kolonierne er endvidere ejendommelige ved, at her findes den helt mørke, sodfarvede fase ynglende, som så sjældent findes i N.Ø. Grønland og ved Spitsbergen. Allerede KUMLIEN¹⁾ omtaler, at denne mørke fase på Baffin Island har meget kort næb, og MANNICHE²⁾ fremhæver de små næbmål hos den mørke fase i N.Ø. Grønland, omend hans materiale kun er ringe og ikke ser ud til at afvige fra de typiske fugle i størrelse. Det er muligt, at også de på Spitsbergen og andetsteds mod nord ynglende Mallemuker i næbmål nærmer sig dem på Baffin Island, men jeg tror det er usandsynligt, da man ellers vilde have truffet dem på strejftog længere mod syd i Atlanten.

Den genopdagede form kommer til at hedde *Fulmarus glacialis minor* (Kjærbølling). Der foreligger et par ældre navne på de grønlandske Mallemuker, nemlig *Procellaria grönlandica* Gunnerus 1767, og *Procellaria hyemalis* Brehm 1824, men begge er nærmest nybenævnelser af den typiske form og skal også forekomme udenfor Grønland, og der er ingen karakterer, som tyder på at de nævnte forfattere har tænkt på den kortnæbede form. Det er morsomt, at det var en dansker som opdagede denne markante forskel, og at det var en anden dansker som opdagede dens ynglepladser. Ligesom KJÆRBØLLINGS oprindelige beskrivelse er også FREUCHENS opdagelse af de store kolonier i Admiralty Inlet blevet ignoreret af de amerikanske ornithologer; det er vanskeligt at gøre sig gældende, når man er fra et lille land.

SUMMARY: In 1852 N. KJÆRBØLLING described a new species of Fulmar: *Procellaria minor* (Danmarks Fugle, 1852, p. 324 — N. Greenland), stated to be smaller, especially to possess a shorter bill than *Fulmarus glacialis* (L.). In subsequent discussions ornithologists agreed that it was founded on an individual variation, and *P. minor* was sunk into the synonymy of *F. glacialis*. On the Fifth Thule Expedition 1921—24 hitherto un-

1) L. KUMLIEN: Contributions to the Natural History of North America, made in connection with the Howgate Polar Expedition, 1877-78. — Bull. U. S. National Museum **15**, 1879, p. 102.

2) A. L. V. MANNICHE: The Terrestrial Mammals and Birds of Northeast Greenland; Biological Observations. — Meddel. om Grønland **45**, 1910.

known breeding-places of enormous extent were found by PETER FREUCHEN in Admiralty Inlet, and a number of Fulmars were captured here, the skulls (with rhamphotheca) being brought home, but no skins. An examination of these skulls has revealed that the Fulmars from Admiralty Inlet belong to a new form with considerably shorter bill than the boreal form of Europe, and for this new form KJÆRBØLLING's name *P. minor* should be reinstated. I have taken the following measurements (in mm):

Culmen: Admiralty Inlet	21 ♂♂:	33.2—39 (average 35.9) (taken on skulls)
" " "	6 ♀♀:	32.3—34 (" 33.1) (" " ")
" Faroës & Iceland	16 ♂♂:	37—43.2 (" 40.4) (" " skins)
" " "	19 ♀♀:	35—40 (" 37.4) (" " ")
" Faroës	6 ♂♂:	39—43 (" 41.3) (" " skulls)
" " "	5 ♀♀:	35.2—37.2 (" 36.4) (" " ")
Length of skull:		
Admiralty Inlet	21 ♂♂:	85.5—96 (" 91.9)
" " "	6 ♀♀:	83—88.2 (" 85.6)
Faroës	9 ♂♂:	95.5—104 (" 98.4)
" " "	6 ♀♀:	90—93 (" 91.2)

The population of W. Greenland is probably intermediate, but the material is insufficient, the greater part not being sexed. As the small-billed form is common in the Davis Strait it is difficult to know whether the birds captured on the coast off W. Greenland are stragglers from Baffin Island or belong to the Greenland population. Very few birds have been collected at the breeding-places proper in Greenland. In the Greenland material in the Zool. Museum both small- and large-billed specimens are to be found (fig. 1). The birds from Spitsbergen and N.E. Greenland may possibly tend to have smaller bills, but the present material from these waters does not differ in size from the Iceland-Faroës birds. The specimens from Baffin Island differ so much from the boreal form of the European waters (England-Faroës-Iceland) that it should be separated as a special subspecies. The existence of very dark specimens and the small size of the bill probably show tendencies towards the characters of the Pacific form. The colour of the rhamphotheca does not differ from that of the European form.
